

Stor konkurrence om fjernvarmeudbygningen i Norge

I modsætning til tidligere, har der i 2007 og 2008 været stor interesse for at opføre fjernvarmeanlæg i Norge. Der opstår konkurrence om de fleste koncessioner.

INTERNATIONALT

Af direktør for produktion og drift
Rune Volla, Hafslund Fjernvarme AS

Norge har en forholdsvis enkel, men i nordisk sammenhæng speciel, offentlig regulering af fjernvarme. For at kunne opføre et fjernvarmeanlæg med en total effekt over 10 MW, skal man have en fjernvarmekoncession fra Norges Vassdrags- og Energidirektorat.

Fjernvarmekoncessionen, der har hjemmel i den norske energilov, giver ret til at bygge et nærmere beskrevet fjernvarmesystem, produktion og distribution, i et begrænset område. For at få en koncession, skal der foreligge en realistisk plan for at opføre fjernvarmeanlægget. Desuden skal det kunne dokumenteres, at det er samfundsøkonomisk fornuftigt at opføre anlægget.

Fjernvarmekoncessionen giver ikke eneret til at levere opvarmning, men det giver eneret til at bygge og drive fjernvarmeanlæg i det aktuelle område. Samtidig er der en kobling til den norske plan- og bygningslov, som giver kommunen, hvor fjernvarmeanlægget planlægges, mulighed for at vedtage en kommunal vedtægt om tilslutningspligt til fjernvarmenettet for nye bygninger inden for koncessionsområdet. Pligten gælder ikke eksisterende bygninger.

En meget vigtig effekt af tilslutningspligten er, at bygherre bliver pålagt at udstyre sine bygninger med et vandbåret varmesystem. De fleste nybyggerier uden for koncessionsområdet for fjernvarme er bygget med

Direktør for produktion og drift Rune Volla, Hafslund Fjernvarme AS.

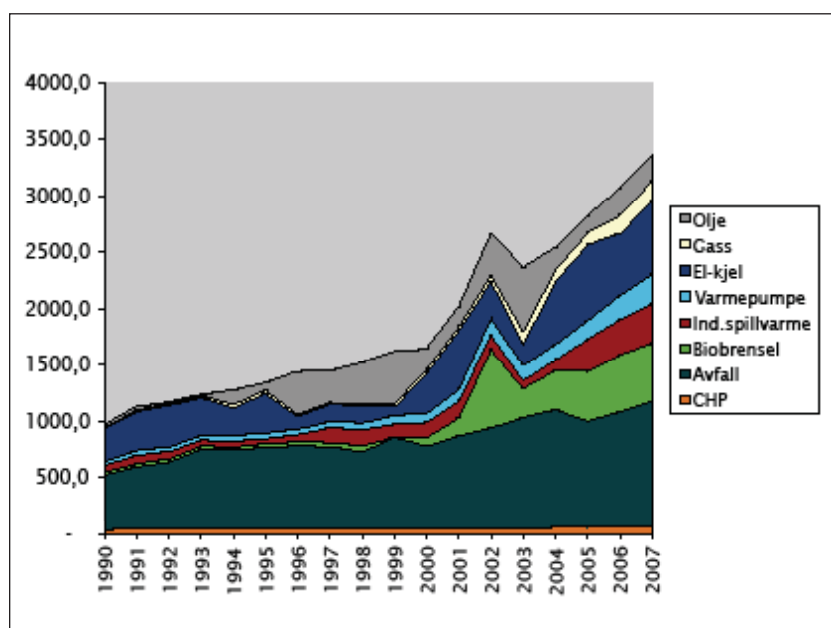
elektriske opvarmningssystemer. Som en beskyttelse af fjernvarmekunderne er fjernvarmeprisen reguleret i Norge.

Prisen må ikke overstige prisen på elektricitet til opvarmning i samme område. I praksis har denne regel dog ikke afgørende betydning, fordi de færreste fjernvarmekunder vil finde sig i at betale mere for fjernvarme end for alternativene.

Stærkt øget interesse for fjernvarmeudbygning

Indtil for nogle få år siden havde der aldrig været konkurrence om at få etableret fjernvarmeanlæg i Norge. Dette skyldtes ikke, at der ikke var mulighed for at konkurrere, men slet og ret at der ikke fandtes mere end nogle få interesserede, og disse holdt sig i nærmiljøet.

I løbet af 2007 og 2008 har dette billede ændret sig radikalt. Nu søges

På 16 år er produktionen af fjernvarme i Norge mere end tredoblet og kommer fra mange energikilder.

der fjernvarmekoncessioner for de fleste tilbageværende byer og tæt befolkede områder i Norge, og der opstår konkurrence om de fleste koncessioner.

Fra el-radiatorer til omlægning

Som de fleste i den danske fjernvarmebranche er klar over, er Norge et land, hvor en stor del af opvarmningsbehovet til bygninger dækkes af elektricitet til el-radiatorer. Dette er resultatet af en udvikling tilbage fra 1960'erne, hvor Norge havde et overskud af vandkraft, og hvor man efter oliekrisen i 1970'erne fik behov for at gøre sig mindre afhængig af olie.

De sidste ti år har der været en langsom erkendelse af, at der bør ske en energiomlægning i Norge, væk fra elektricitet. Elpriskrisen i Norge i vinteren 2003 gjorde det klart, hvor sårbar man er, når man ensidigt baserer sig på elektricitet til opvarmning. Dette gjorde, at den politiske opbakning til tiltag, der fremmer alternativ energi og fjernvarme blev styrket. De sidste par års voldsomme fokus på klimaproblematikken har yderligere forstærket satsningen på alternativ energi.

Ikke kun planer

Der lægges ikke alene planer i Norge. Glædeligt nok har man set en kraftig vækst i norsk fjernvarmeproduktion, som er et resultat af, at mange planer realiseres. Alligevel spiller de 3,4 TWh fjernvarmeproduktion i 2007 fortsat en forholdsvis beskeden rolle i den norske energiforsyning.

Den øgede fjernvarmeudbygning består af en kombination af videreudvikling af eksisterende anlæg i nogle større byer samt mange nye anlæg i hele landet. Det absolut største fjernvarmeanlæg findes i Oslo, som havde en årlig produktion på ca. 1,1 TWh i 2008. Her er der identificeret et realistisk potentiale på mindst 2 TWh. Energiselskabet Hafslund, som ejer dette anlæg, ønsker at realisere potentialet i løbet af fem til syv år og tilsluttede i 2008 kunder med et årligt behov på ca. 100 GWh.

Forbedrede offentlige virkemidler

I modsætning til i Danmark har de

norske politikere ikke formået at øge afgifterne på elektricitetsforbrug nævneværdigt for at stimulere omlægningen til andre opvarmningsalternativer. Den norske forbrugsafgift på elforbrug har nu i mange ligget på omkring 10 øre/kWh.

I stedet har man i Norge valgt at satse på offentlige investeringstilskud. Det sker gennem den statslige fond, Enova, som blev oprettet i 2001 for at fremme investeringer til omlægning af energiforbrug og energiproduktion i Norge. Enova bidrager med offentlig støtte til både energieffektivisering og til varme og el produceret på vedvarende energi. Til varmeproduktion og fjernvarme på vedvarende energi er der siden 2002 givet investeringstilskud til projekter, som ellers ville have været driftsøkonomisk ulønsomme.

Omfanget af investeringsstøtteprogrammerne er steget støt, og i perioden 2002 til 2008 har Enova samlet ydet i underkanten af 5 milliarder norske kroner i støtte. Af dette beløb blev hele 1,6 milliarder bevilget i 2008.

Fra august 2008 var der givet 1,2 milliarder norske kroner i støtte til varme og biogasprojekter. Dette har udløst totalinvesteringer på 7,8 milliarder og givet et energieresultat på cirka 3 TWh. Det opgives af Enova, at varmestøtten har givet en reduktion i udslippet på ca. 1 million ton CO₂.

Det norske olie- og energidepartementet har netop indgået en fornyet aftale med Enova. Her forpligter Enova sig til at udløse i alt 18 TWh/år fornybar varme- og kraftproduktion og energibesparelser før 2011 med 2001 som basisår. Af dette skal mindst 4 TWh være vandbåret varme, herunder fjernvarme.

I 2008 har Enova introduceret en ny støtteordning for fjernvarmenet. Denne er organiseret som en såkaldt offentlig tjenesteforpligtelse (Public Service Obligation), hvor Enova indhenter tilbud på udbygning af fjernvarmenet. Ordningen har to ansøgningsrunder om året, og efter første ansøgningsrunde blev der indgået aftaler om støtte til 10 aktører med

tilsammen 119 millioner kroner i støtte. Disse midler giver en øget fjernvarmeleveringskapacitet på ca. 280 GWh/år.

Fortsat vækst for fjernvarme i Norge

Det findes mange estimater for potentialet for fjernvarmeudbygningen i Norge. At svarene varierer meget, skyldes selvsagt, at forudsætningerne for at få et rentabelt udbytte er meget afhængige af energimarkedet i de kommende år. Forudsigeligheden i energimarkedet er som bekendt forholdsvis dårlig. Norsk fjernvarme antager, på basis af et studie, som blev udført af Norsk energi i 2007, at det er realistisk at forvente, at fjernvarmeproduktionen i Norge vil nå 10 TWh i 2020. Affaldsvarme og biovarme forventes at dække hovedparten af fjernvarmebehovet.

Myndighedernes satsning på fjernvarmeudbygning ser ud til at have bred støtte og ser ud til at fortsætte de nærmeste år. Eksempelvis behandles en fornyet plan- og bygningslov, hvor tilslutningspligten for nybyggeri er videreført, nu i Stortinget.

Som i de øvrige nordiske lande fremstår lokale varmepumpeløsninger i dag som den hårdeste konkurrent i kampen om de potentielle fjernvarmekunder. Udsigten til høje elpriser i fremtiden og den begrænsede fleksibilitet, som varmepumpesystemerne har, vil imidlertid kunne give fjernvarme en fordel.

Det forventes også, at energiforbruget i nye bygninger vil aftage som følge af energieffektivisering. Den nødvendige varmetæthed for at udvikle fjernvarmenet vil dermed øges noget, men det forventes alligevel, at fjernvarme vil blive udbygget i de fleste områder, hvor der foreligger konkrete planer.

Selv om fjernvarme ikke kan forventes at få en lige så dominerende rolle som opvarmningskilde i Norge, som den har fået i Danmark og Sverige, viser de aktuelle planer, at fjernvarmebranchen i Norge vil have stor aktivitet i mange år fremover.

rune.volla@hafslund.no